

שיטות הראשונים

חיוב ברכה אחרונה

לרש"י כוונת הגמרא שלא ניתן לשתות לאחר היסח הדעת עד שמברכים ברכה אחרונה על אכילה קודמת ושוב ברכה ראשונה על השתייה, שאין הברכה האחרונה הראשונה מועילה לשתייה שאחרי היסח הדעת

3. רש"י מסכת פסחים דף קג עמוד ב

כיון דאמריתו הב וניברוך - ברכת המזון, אסחיתו דעתיכו משתיה, ואסור למישיתי עד לאחר ברכת המזון, אלמא, ברכת המזון אסחית דעתא הוא וצריך לחזור ולברך.

הרא"ש סובר שלא שייך הפסק לעניין ברכה אחרונה אלא כשנעשה שוב רעב מהאכילה. אבל היסח הדעת שייך רק בברכה ראשונה

4. רא"ש מסכת חולין פרק ו סימן ה

ולקמן בפרק כל הבשר (דף קז ב) גבי שמש מברך על כל פרוסה ופרוסה לא משמע שצריך לברך ברכת המזון מדלא קאמר מברך אחר כל פרוסה ופרוסה. אלמא היסח דעת זוקקו לברכה ראשונה אם רוצה לאכול או לשתות לפי שכבר נסתלקה ברכה ראשונה כשהסיח דעתו מלאכול או לשתות. אבל אין היסח הדעת מזקיקו לברך על מה שאכל ושתה קודם שיאכל וישתה פעם אחרת. דמאי נ"מ בזה אם יאכל פעם אחרת ויברך ברכת המזון על שתי סעודות.

דלא מצינו שיש חשש הפסק בין מעשה לברכה אחרונה רק בין הברכה ראשונה למעשה חשו להפסק. כגון בין נטילת ידים וברכת המוציא לאכילה. אבל אחר אכילה כל זמן שאין רעב מאותה אכילה מצי לברך.

ומה שאמר להם רב ייבא איתסר לכו למישיתי אף על פי שלא היה יודע אם היו רוצין לשתות על ידי ברכה או לא שלכאורה משמע שאפילו ברכה ראשונה לא תועיל. מורה היה להם שחייבין לברך.

וכן דעת הרי"ף שכוונת הגמרא לברך בורא פרי הגפן בלבד

5. רי"ף מסכת פסחים דף כא עמוד א

הכי אמר רב כיון דאמריתו הב ונברך איתסר לכו למישיתי פי' משום דקא עקרי דעתייהו ממשתיא הילכך אי בעי למהדר ומשתי צריכי ברוכי בפה"ג

מה נחשב סיום סעודה לעדין אכילה ושתיה

לרא"ש אמירת 'הב לן ונברך' או נטילת מים אחרונים נחשבים הפסק בין לענין אכילה ובין לענין שתייה.

6. רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן לא

לא רבה ור' זירא איקלעו לבי ריש גלותא וכו' עד אמר ליה אנן אתכא דריש גלותא סמכינן מכאן משמע שהיו רגילים להגביה השולחן קודם בה"מ לאפוקי מהנהו שמקפידים להסיר הלחם מעל השולחן קודם בה"מ מיהו אין ראייה משם כי היו להם שולחנות קטנים וכל אחד שולחן לפניו ולא היו מסירין השולחן מלפני המברך אבל אנו דאוכלין על שולחן א' אין לסלק המפות והלחם עד אחר ברכת המזון ויש מקומות שנוהגים שלוקחין הבשר והלחם ומניחים אותו לפני המברך.

ולית הלכתא הכי אלא כ"ז שלא נטל ידיו לברכה יכול לאכול דאמר' ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב חייה בר אשי אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה

הפסק והיסח הדעת בברכות

מה נחשב היסח הדעת בסעודה

סילוק שולחן, משיחת שמן ואורח

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

רב פפא תולה את סיום הסעודה בעשיית מעשה המורה על סיום מסביר רש"י שכוונתו סילוק האוכל מעל השולחן

רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן, בתר דגמר סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל, שקל רב פפא וקא אכיל. אמרי ליה: לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול? - אמר להו: סלק אתמר חס סלק הלחם וכל האוכל מעל השולחן, ועדיין לא נכרו - אסור לאכול.

רבא ור' זירא המשיכו לאכול לאחר סילוק שולחן כיון שבטלה דעתם לדעת המארח

רבא ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא, לבתר דסליקן תכא מקמייהו שדרו להו ריסתנא מבי ריש גלותא, רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל. אמר ליה: לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול? - אמר ליה: אנן אתכא דריש גלותא סמכינן.

הגמרא מוסיפה שאם יש פעולה שאדם רגיל לעשות בסיום האכילה, אותה פעולה לבדה היא הביטוי לסיום האכילה ואפילו החליט להפסיק כל עוד לא עשה אותה אינו נחשב שהפסיק

אמר רב: הרגיל בשמן למשוח ידיו אחר אכילה - שמן מעכבו לענין נכרה, שאפילו גמר וסלק ולא משח ידיו - עדיין סעודה קיימת ואוכל נלח נכרה. אמר רב אשי, כי הוינן בי רב כהנא אמר לן: כגון אנן דרגילינן במשחא - משחא מעכבא לן.

ומסיימת הגמרא שלמעשה סיום הסעודה לענין ברכות הוא דוקא במים אחרונים ולא בשאר מעשים או החלטות

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא, אלא כי הא דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב, שלש תכיפות הן: תכף לסמיכה שחיטה, תכף לגאולה תפלה, תכף לנטילת ידים ברכה. און סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן, אלא במים אחרונים, כל זמן שלא נטל מים אחרונים - הוא מותר לאכול, ומשנטל - אסור לאכול.

אמירה

הגמרא כותבת שהזמנה לברך היא הסחת דעת ומחייבת ברכה ואסור לשתות אחריה

2. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קג עמוד א

דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא, קאי עלייהו משמש עלייהו רב ייבא סבא. אמרו ליה: הב לן וניברך נככת המזון, והלך אמלכו ואמרו: הכ נישא ונישמי. לסוף אמרו ליה: הב לן ונישתי. אמר להו, הכי אמר רב: כיון דאמריתו הב לן וניברך נככת המזון, - איתסרא לכו למישיתי מאי טעמא - דאסחיתו דעתיכו .

פסק השו"ע בד"ן אורה

השו"ע פסק שאורח נגור אחר בעל הבית

10. שולחן ערוך אורה חיים סימן קעט סעיף ב

מי שסומך על שולחן אחרים, אפילו אמר: הב לן ונברך, לא הוי היסח הדעת עד שיאמר בעל הבית.

משנ"ב מוסיף שהאורח מבטל דעתו לבעה"ב הוא דווקא בסתם ולא אם כיוון בפירוש אחרת.

11. משנה ברורה סימן קעט סעיף ב

(י) לא הוי היסח הדעת - דודאי דעתו אם ירצה בעה"ב לאכול ולשתות עמו יאכל וישתה עמו ואם בשעת אמירתו הסיח דעתו בבירור שאף שיאכל וישתה בעה"ב לא יאכל וישתה עמו ונמלך אח"כ צריך לברך [היינו לדעת רבינו יונה בשתיה לבד ולהרא"ש אף באכילה] וכ"ש כשנטל ידיו דמהני [מ"א וש"א]:

(יא) עד שיאמר בעה"ב - ואז כל המסובין אסורין ודוקא כששתקו והסכימו לדבריו אבל אם האורח דעתו לאכול ולשתות עוד רשאי אף שאמר בעה"ב הב ונברך וטוב שיגלה לפני המסובין שלא היה לו היסח הדעת שלא יחשבוהו כנמלך:

סילוק שולחן בימינו

בימי הגמרא היה מושג של 'לאחר הסעודה' שמחייב ברכה לפניו ואחריו. והיה נעשה בהסרת הפת. ובימינו אין לנו גמירות דעת לסיים את הסעודה

12. שולחן ערוך אורה חיים סימן קעז סעיף ב

ודברים הבאים לאחר סעודה קודם ברכת המזון, שהיה מנהג בימי חכמי הגמרא שבסוף הסעודה היו מושכים ידיהם מן הפת ומסירים אותו וקובעים עצמם לאכול פירות ולשתות, כל מה שמביאים אז לפניהם, בין דברים הבאים מחמת הסעודה בין דברים הבאים שלא מחמת הסעודה, טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, דהמוציא ובהמ"ז אין פוטרין אלא מה שנאכל תוך עיקר הסעודה; ודין זה האחרון אינו מצוי בימינו, לפי שאין אנו רגילין למשוך ידינו מן הפת עד בה"מ.

ביאור הלכה 'שאינו רגילין' מסתמך לגבי סעודות גדולות שבהם לכאורה רגילין למשוך ידיים מהפת ולכאורה חוזר הדין. ומעלה שחוזר ומברך למעט בדיסה.

אמנם אם אדם יעשה מעשה שמוכיח על סיום הסעודה כדוגמת לקיחת הכוס לברך ממילא יתחייב ברכה ראשונה ובקינות גם ברכה אחרונה

13. באור הלכה סימן קעז סעיף ב

* למשוך ידינו וכו' - ואם נטל הכוס לברך דהוא היסח הדעת גמור וכמבואר בסימן קע"ט לכאורה אף בזמנינו אין לך סילוק סעודה יותר מזה ואם אכל אח"כ איזה דבר יש לו לברך תחלה וסוף ולא נפטר בבהמ"ז.

(ומביא מחלוקת אחרונים אם למעשה יברך ברכה אחרונה: שלגר"ז ולמג"א יברך ולמאמ"ר לא יברך. ומסכם - ...) ובדברים הבאים מחמת הסעודה נראה ודאי דיש לסמוך על דעתו שלא לברך דבלא"ה יש ראשונים דסברי דהגמרא לא קאי על דברים הבאים מחמת סעודה וכו"ל:

וכ"כ באור לצינון (ב יב יג) והוסף 'וכל זה לענין פירות וכדומה, אבל משקין, נראה שאין אדם מסיח דעתו מהם עד ברכת המזון, ובמיוחד בחתונות, שרגילים להרבות בשתיה, ולכן לא יברך עליהם. וכן על מיני מזונות לא יברך לאחריהם, וכמ"ש רע"א בשו"ע שם (כוונתו בסימן רח סעיף יז), ומשום שברהמ"ז פוטרין, ואף מיני מזונות שברכתם בורא מיני מזונות בתורת ודאי' (כיון

ואי אמר הב לן ונברך כנטל ידיו דמי לפרש"י ולפרשב"ם ז"ל שפירשו כיון דאמריהו הב לן ונברך אסור לכו למשתי עד דמברכיתו ברכת המזון ויש מחלקין בין שתיה לאכילה ולא מסתבר.

הר"ן סובר שלענין אכילה רק נטילה מהוה הפסק משא"כ לענין שתיה גם 'בואו נברך' או סילוק שולחן הם הפסק, כיון שאין קבע לשתיה

7. ר"ן (על הרי"ף) מסכת חולין דף כט עמוד א

כתב הר"ר משולם ז"ל שצריך לחזור ולברך על השחיטה כדאמרינן בנמלך שצריך לחזור [ולברך] על כל כוס וכוס ולא דמי ליושב ואוכל בתוך סעודתו דאע"פ שגמר בלבו שלא לאכול אינו חוזר ומברך וכדאמר בפ' כיצד מברכין (דף מב א) דאפילו גמר ואפילו סלק מותר לאכול עד שיטול ידיו וא"צ לברך דהתם הוא דיש קבע לאכילה ופעמים שאדם יושב בסעודה קטנה ונמשך לסעודה גדולה אבל לשתיה אין קבע ולפיכך נמלך חוזר ומברך.

פסק הלכה בגדרי הפסק

אמירת 'בואו נברך' או נטילה

השו"ע כתב שנטילת מים אחרונים היא הפסק בין לאכילה ובין לשתיה. ואמירת 'בואו נברך' ודאי מפסקת לשתיה ונחלקו לענין אכילה.

8. שולחן ערוך אורה חיים סימן קעט סעיף א

גמר סעודתו ונטל ידיו מים אחרונים, אינו יכול לאכול ולא לשתות, עד שיברך בהמ"ז (ונחלקו האחרונים אם מותר לו לברך ברכה ראשונה ולאכול קודם ברכת המזון. משנ"ב ב).

ואם אמר: הב לן ונברך אם אומרים בואו ונברך ג"כ דינא הכי... וכן אם הסיח דעתו בהדיא בלבו מלשתות עוד. משנ"ב ג, הוי היסח הדעת ואסור לו לשתות אלא א"כ יברך עליו תחלה,

ואכילה דינה כשתיה להרא"ש (כלומר גם לאכול אסור לאחר 'הב לן ונברך'; אבל להר"ר יונה והר"ן אכילה שאני, שאע"פ שסילק ידו מלאכול או גמר בדעתו להפסיק ואפילו סלקו השולחן אם רצה לחזור לאכילתו א"צ לברך פעם אחרת וכשאוכל יכול לחזור אף לשתיתו. ט"ז, שכל שלא נטל ידיו לא נסתלק לגמרי מאכילה.

המשנ"ב כותב שעיקר לשו"ע שאמירת בואו נברך אוסרת גם אכילה. ומוסיף שכל הפסק לענין ברכה מחייב גם נטילה ללא ברכה.

9. משנה ברורה סימן קעט ס"ק ט

ועיין בה"ל שהבאנו הרבה פוסקים שסוברים כדעת הרא"ש דבהב ונברך חשיב גמר סעודה ואף באכילה אסור בלא ברכה. וכן סתם המחבר לקמן בסימן קצ"ז ס"א עי"ש (ששתיים שאכלו כאחד ואמרו 'בואו נברך' כבר לא יכול שלישי שמגיע להצטרף אליהם לזיומן) וע"כ לכתחלה בודאי יש לזוהר שלא לאכול אחר שאמר הב לן ונברך וכ"פ בדה"ה.

ודע דמי שצריך ברכה באמצע סעודה צריך נטילה ג"כ דכיון דהסיח דעתו לא שמר ידיו ורק ברכת נט"י אין לו לברך:

כמבואר בסימן זה [סעיף ה], וכן משמע בטור בסימן קע"ד בשתיית משקין אף שחזר וצמא אפילו הכי נפטר בברכה הראשונה וזה פשוט:

וכן כותב המשני"ב שהרבה אחרונים חולקים על המג"א

18. משנה ברורה סימן קפד ס"ק יז

ואם רוצה לאכול עתה מחדש דעת המ"א שיחזור ויברך המוציא אפילו לא הסיח דעתו עדיין דכיון שנתעכל המזון הפסיד גם ברכה הראשונה אבל הרבה אחרונים פליגי עליה וסברי דברכה הראשונה לא הפסיד כל שלא הסיח דעתו בינתים:

וכן כתב ביחוי"ד ששהיה אינה מהווה הפסק לברכה ראשונה

19. שו"ת יחיה דעת חלק ו סימן יא

בסיכום: חברים שעוסקים בתורה, ומגישים להם מדי פעם בפעם תה או קפה, אפילו שהו בינתים יותר משעה ומחצה, שיש בזה יותר מכדי שיעור עיכול המזון, אינם צריכים לחזור ולברך על כל כוס וכוס, אלא די בברכה אחת, והיא פוטרת את הכל. ואם יצא לחוץ מפתח בית הכנסת או בית המדרש, אפילו הניח מקצת חברים, ואחר כך חזר, צריך לחזור ולברך.

האור לציון כותב שאדם שמתפק כיוון בברכתו שמוציא כוס ראשונה בלבד ושנו בברך. ואדם שברור לו שישתה לאחר זמן לא יברך שוב

20. שו"ת אור לציון חלק ב פרק יב

תשובה. במקום שאחרים מגישים לו, או שהוא מגיש לעצמו אלא שאינו יודע אם ירצה לשתות עוד, יש לו לכתחילה לכיון בשעת הברכה שאין בדעתו לפטור בברכה זו אלא כוס זה בלבד, או אם שתה כשיעור ברכה אחרונה יברך ברכה אחרונה לאחר ששתה, ואז יברך על כל כוס וכוס, ויצא מידי כל ספק, ובדיעבד שלא עשה כן, אינו מברך אלא על הכוס הראשון בלבד.

ובמקום שודאי דעתו לשתות מה שיביאו לו, יכוין בתחילה על כל מה שיביאו לו, וכן אם הוא מגיש לעצמו ובדעתו לשתות עוד, מברך לכתחילה רק על כוס ראשון, ופוסט בזה כל מה שישתה אחר כך, ואפילו לזמן מרובה, ובלבד שלא שינה את מקומו.

ברכה אחרונה כהיסח הדעת

דעת המג"א שברכה אחרונה אינה מהווה היסח הדעת ויכול להמשיך לשתות אחריה

21. מגן אברהם אורח חיים סימן קצ סעיף ב

ג אחר ששתה. ואם דעתו לשתות עוד לא יברך אחריו אלא לבסוף (טור) ונ"ל דאם טעה וברך אחריה א"צ לברך בתחלה כיון שהי' דעתו לשתות עוד. ודוקא כשדעתו לשתות מיד דאל"ה יש לחוש שמא יתעכל כמ"ש סימן קפ"ד ס"ה ועס"ה קע"ה ס"ב:

האול"צ מקשה על מג"א שלפי דבריו לא יכולנו לברך על כוס של ברכת המזון. ובכל אופן כתב שלא יברך שוב

22. אור לציון תשובות חלק ב סימן יב אות יט

לכתחילה לא יסמוך שאין זה עדיף מכוס של ברכת המזון שמברך עליו בורא פרי הגפן, אף שכבר קודם ברהמ"ז היה בדעתו לשתות את כוס ברהמ"ז, והוא הדין כאן, ובדיעבד לא יברך שוב.

שנקראים פת אלא שלא חייבו עליהם ברכת המזון אם לא קבע עליהם. רעק"א שם. כלומר ועכשיו שממילא מברך וצא)... וכן יין ותמרים ברהמ"ז פוטרות.

נהליכות עולם כתב שגם הסרת מפה נחשבת סילוק שולחן

14. הליכות עולם חלק ב' פרשת נשא אות ח

האוכל פירות פירות אחר הסעודה קודם ברכת המזון, אינו מברך לאחריהם ברכה אחרונה, מפני שברכת המזון פוטרתם. ומכל מקום אם סילקו השלחן מלפניהם והביאו שלחן אחר או שהסירו המפה והביאו מפה אחרת, ועליה פירות לקינות, צריכים לברך על הפירות בין לפנייהם ובין לאחריהם, שהרי ככיוצא בזה ברור שהסיתו דעתם ומשכו ידיהם מן הפת. (ובמכתב של הרב יצחק יוסף מכ"ד כסליו תשפ"ב כתב שהוא הדין מפה חד פעמית)

וכ"כ הגרמ"א שהחלפת מפה דינה כסילוק (הוב"ד בספר וזאת הברכה עמ' 78).

ובאול"צ (ב יב ג) כתב 'ויש להסתפק, אם הסירו את המפה בלבד, אי חשיב כעקירת שולחן או לא, ונראה שאין לברך'

הפסק זמן

לעניין ברכה אחרונה מוסכם שלאחר זמן עיכול אינו יכול לברך

15. שולחן ערוך אורח חיים סימן קפד סעיף ה

עד אימתו יכול לברך, עד שיתעכל המזון שבמעיו;

וכמה שיעורו, כל זמן שאינו רעב מחמת אותה אכילה, ומשעה שהתחיל להיות רעב, אף על פי שלא נתעכל עדיין לגמרי, כנתעכל לגמרי דיינינו ליה; וכן נמי לענין אכילת פירות ושתיית יין, אם אינו רעב ולא צמא ותאב לאותם פירות, יברך, אם אינו יודע לשער אם נתעכלו.

דעת המג"א שהוא הדין שגם ברכה אחרונה פוקעת לאחר זמן עיכול

16. מגן אברהם סימן קפד ס"ק ט

עד שיתעכל. ובאבודרהם כתוב ושיעור עיכול באכילה מועטת הוא כדי הילוך ד' מילין והוא שעה וחומש והוא כפי התו'... וצ"ע מי שאכל מעט ולא שבע ממנו היאך ישער דהא מתחלה ג"כ היה רעב ונ"ל דמשער אם הוא רעב כ"כ כמו שהי' קודם שאכל ונ"ל דאין אנו בקיאים לשער זה. ואם אירע ששהה אחר אכילתו יאכל מעט קודם ברכת המזון ואם הסיח דעתו יברך המוציא תחלה,

נ"ל דמי שרוצה לפטור שני אכילות או שני שתיות בברכה אחת ושהה בנתיים כדי שיתעכל צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה עיין סי' קע"ח ומ"ש סי' ק"ץ ס"ב:

באבן העזר כותב שבדברי המג"א סותרים את דברי הרמב"ם שכתב שכל שלא גמר בליבו לסיים, אפילו כל היום אוכל ללא ברכה נוספת

17. אבן העזר אורח חיים סימן קפד

[מג"א ס"ק ט]. אם רוצה לפטור ב' אכילות או שתיות בברכה אחת ושהה בינתיים כדי שיתעכל, צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה, עכ"ל. וכן כתב בסימן ק"ץ [ס"ק ג]. ודבריו דברי נביאות, ולהדיא כתב הרמב"ם [ברכות] פ"ד [הלכה ז] ו"ל, גמר בלבו שלא לאכול או לשתות חוזר ומברך, ואם לא גמר בלבו אלא דעתו לחזור ולאכול ולשתות אפילו פסק כל היום כולו אינו צריך לברך, עכ"ל הרמב"ם,

וכן מוכח ממתניתין [ברכות נב, א] דבא להם יין לפני המזון פוטר את היין שלאחר המזון כו'. והרי אם נשתהה עד צמא, זהו שיעור עיכול בשתייה

סיכום להלכה הפסק והיסח הדעת בברכות

מים אחרונים – אדם שנטל מים אחרונים אסור לו לשוב ולאכול או לשתות עד שיברך ברכת המזון. ואם דחוק לאכול או לשתות יברך שוב ברכה ראשונה ואז יאכל. (שו"ע קע"א)

אמר שסיים לאכול או לשתות – אדם שאמר 'בואו נברך', או אפילו החליט בליבו שלא לשתות חייב לברך ברכה ראשונה על מנת לשתות שוב (שעה"צ קע"ט ט). ולגבי אכילה יש להסתפק בדינו (שו"ע שם). ולכן לכתחילה לא יאכל שוב עד שיהיה היסח הדעת גמור. ואם אכל לא יברך. (וטוב שיצא מביתו ובהזרתו יברך שוב קודם אכילה).

אורח – אורח מסיים סעודתו דווקא כשבעל הבית מודיע על כך ואפילו אמר 'בואו נברך' ושוב הגישו לו לאכול, לא יברך שוב (שו"ע קע"ט ב). והוא הדין בבעל בית שאשתו היא הבקיאיה במאכלים וחשב שנסתיימו (ערה"ש קע"ט ו). אמנם אם אמר בדעתו בפירוש שאפילו יגישו לו, לא ימשיך לאכול. סיים בזה סעודתו. וכן אם בזמן שבעל הבית הודיע על סיום הסעודה אמר בליבו שדעתו להמשיך לאכול. אין זה הפסק עבורו.

החלפת מפה לאכילת פירות – כשאדם עושה מעשה שמוכח בו החלטה להפסיק לאכול פת כגון לקחת כוס יין לברכת המזון, נקרא סיום סעודה ומתחייב גם בברכה אחרונה על הפירות (בה"ל קע"ב) ויש אומרים שהוא הדין בימינו בהחלפת המפה לאכילת קינוחים שמחייב גם ברכה אחרונה (הליכ"ע ב נשא ח. הגרמ"א וזה"ב עמ' 78). ויש שמסתפקים בזה וכתבו שלא לברך ברכה אחרונה בהחלפת מפה (אול"צ ב יב ג). ולכן הרוצה לצאת מספק יותיר מעט פת על השולחן על דעת לטעום ממנה קודם ברכת המזון וכך יעשה ואז ולא יברך ברכה אחרונה על הקינוח.

סילוק שולחן בחתונה – ובסילוק השלחנות לריקודים בחתונה, יש אומרים שמחייב ברכה ראשונה ואחרונה על הקינוחים (זה"ב עמ' 78 בשם הגרי"ש א) ויש אומרים שכיון שתכלית הסילוק בחתונה היא ריקוד ולא סילוק מהפת, וכן כיון ששולחן הכבוד או שלחן הבר עומדים במקומם, אין מברכים ברכה אחרונה על הפירות (הליכות שלמה פסח פרק ט ארחות הלכה 366. חוט שני ברכות עמ' קע"א).

סילוק לאכילת דברים הבאים מחמת סעודה – המסלק את השולחן ושוב רוצה לאכול דברים שדרך לאכלם מחמת סעודה כגון בשר ודגים וכד' אך לא פת, נחלקו הפוסקים בדינם. ולמעשה יברך ברכה ראשונה ולא יברך אחרונה (בה"ל קע"ב ב' למשוך'. וכן הבין בשערי הברכה יג הע' סד). וטוב שימנע מלאכלם (זה"ב ח ז).

סילוק שולחן לאכילת עוגיות, תמרים ויין – דברים שיש עליהם שם פת כגון עוגיות וכד' או המזינים כגון תמרים ויין, כיון שברכת המזון פוטרם, אפילו סילק את השולחן, יברך עליהם ברכה ראשונה בלבד ולא יברך עליהם ברכה אחרונה (אול"צ ב יב ג).

סילוק שולחן ושתייה – יש אומרים שבמקום שידוע שדרך להמשיך לשתות כגון בריקודים לחתונה, לא יברך על השתייה אף ברכה ראשונה כיון שלא הסיח דעתו ממנה (אול"צ שם) ויש מסתפקים בזה כיון שמוכח שמים אלו לא באו לשרות המזון (הערות איש מצליח קעד ל).

ברך ברכה אחרונה – לכתחילה לא נכון לברך ברכה אחרונה כשמתכוין להמשיך לאכול ולשתות. ואם ברך ברכה אחרונה והתכוין להמשיך באכילתו בדבר שברכתו שווה, יש אומרים שלא יברך שוב ברכה ראשונה (מג"א קצ ב. אול"צ ב יב ט). ויש חולקים בזה. וקשה להכריע (בה"ל קצ ב) ולכן נכון שאם נכנס לספק יעשה היסח הדעת גמור כיציאה מביתו או שישמע ברכה מאחר שיוציאו (כה"ח קצ ח).

היסח דעת בטעות – אדם שהסיח דעתו בטעות כגון שחשב שצריך לצאת והחליט להפסיק אכילתו ואז אמרו לו שלא צריך לצאת, ורוצה להמשיך

בסעודתו חייב בברכה (חיי"א נט ח). אמנם אם מתחילה כיוון לאכול כמות מסויימת ונתכסחה ממנו היתרה וחשב שסיים, אין צריך לברך כשמצא את היתרה כיון שכיוון עליה מתחילה (רב פעלים ב אור"ח לד).

הפסק זמן ארוך – אדם שברך ברכה ראשונה מתוך כוונה ברורה להמשיך ולאכול או לשתות זמן מרובה כמצוי בליל שבועות, אינו מברך שוב ברכה ראשונה כל הלילה (משנ"ב קפד יז. יחו"ד ו יא. אול"צ ב יב ח). ויש אומרים שמברך שוב לאחר זמן עיכול (מג"א קפד ט). ולכן אם מסתפק אם כוונתו להמשיך לאכול ולשתות כיון בברכה ראשונה שאינו מתכוין לפטור אלא כוס ראשונה (אול"צ שם) ואם ישתה שוב יברך. ובכל אופן אם שינה מקומו בינתיים, דינו תלוי בדין שינוי מקום.

הביאו לו מהוץ לביתו – ברך על הפת בסעודה והביאו לו באמצע סעודה אפילו מדברים שדרך ללפת בהן את הפת, אם הדבר מצוי שמביאים לו מבחוץ אינו מברך שוב כי דעתו בברכה גם לכך. ואם אינו מצוי חוזר ומברך (שו"ע קע"ה) וכן אם כיון מתחילה שדעתו על כל מה שיביאו לפניו, אינו מברך (רמ"א שם).